

Likovno djelo kao poticaj za likovnu aktivnost

Marguš, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:015750>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA VIZUALNU I MEDIJSKU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNE KULTURE

ANA MARGUŠ

**LIKOVNO DJELO KAO POTICAJ ZA LIKOVNU
AKTIVNOST**

Diplomski rad

MENTOR:

Izv.prof. Zlatko Kozina

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Ana Marguš potvrđujem da je moj Diplomski rad pod naslovom „Umjetničko djelo kao poticaj za likovnu aktivnost“ te mentorstvom Zlatka Kozine rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, 12. 7. 2023. god.

Potpis

SAŽETAK

Ovaj završni rad temelji se na proučavanju estetskog transfera, percepcije i recepcije vizualno-likovnog odgoja te uloge učitelja u kontekstu likovne kulture. Estetski transfer, kao metoda koja potiče percepciju i razumijevanje umjetničkih sadržaja, ima ključnu ulogu u razvoju likovnih kompetencija učenika. U radu se proučava uloga učitelja kao posrednika između umjetničkih djela i učenika te se ističe njegova važnost ka usmjeravanju i stvaranju poticajnog okruženja za likovno izražavanje. Učitelj prenosi znanja i vještine iz područja likovnog jezika i likovnih tehnika, ali istovremeno potiče učenike na samostalno promatranje, tumačenje i izražavanje likovnih djela. Promatranje umjetničkih djela igra ključnu ulogu u razvijanju sposobnosti uočavanja detalja, razumijevanja likovnih elemenata i kritičkog razmišljanja. Umjetnička djela također imaju važnu ulogu kao motivacija za umjetnički rad učenika, pružajući im inspiraciju i poticaj za razvoj kreativnog izraza. Učitelj ima zadatak potaknuti učenike da se povežu s umjetničkim djelima na osoban i autentičan način te da razviju vlastiti likovni izričaj. Provedba dječjih kreativnih radionica s naglaskom na suvremenim motivima umjetnika i njihovih djela ima za svrhu potaknuti učenike da se aktivno uključe u likovno stvaralaštvo. Kroz takve radionice učenike se motivira da istraže, eksperimentiraju i razvijaju svoje vještine i talente. Ovaj pristup omogućuje im da izraze svoju kreativnost na jedinstven način, stvarajući most između suvremenih umjetničkih praksi i vlastitog likovnog izraza.

Ključne riječi: transfer, likovno, kreativno, učitelj, radionice, percepcija, recepcija.

ABSTRACT

This final thesis is based on the study of aesthetic transfer, perception, and reception in visual art education, as well as the role of the teacher in the context of artculture. Aesthetic transfer, as a method that stimulates the perception and understanding of artistic content, plays a crucial role in the development of students' artistic competencies. The thesis examines the role of the teacher as a mediator between artworks and students, emphasizing the importance of guiding and creating a stimulating environment for artistic expression. The teacher imparts knowledge and skills in the field of visual language and techniques, while simultaneously encouraging students to independently observe, interpret, and express artworks. Observing artworks plays a key role in developing the ability to notice details, understand artistic elements, and engage in critical thinking. Artworks also have an important role as motivation for students' artistic work, providing inspiration and stimulus for the development of creative expression. The teacher's task is to encourage students to connect with artworks in a personal and authentic way, and to develop their own artistic expression. By implementing children's creative workshops with a focus on contemporary motifs and artworks by artists, the aim is to encourage students to actively engage in artistic creation. Through such workshops, students are prompted to explore, experiment, and develop their skills and talents. This approach enables them to express their creativity in a unique manner, bridging the gap between contemporary artistic practices and their own artistic expression.

Key words: transfer, visual arts, creative, teacher, workshops, perception, reception.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. ESTETSKI TRANSFER	2
3. PERCEPCIJA I RECEPCIJA VIZUALNO-LIKOVNOG ODGOJA.....	4
4. ULOGA UČITELJA.....	5
5. UČITELJ - UČENIK - LIKOVNO DJELO.....	6
5.1 Umjetničko djelo kao izvor motiva.....	6
5.2 Promatranje likovnog djela.....	8
5.3 Slikanje po vlastitom opažanju	9
6. LIKOVNI IZRAZ.....	11
6.1 Likovni izričaj.....	12
7. POTICANJE ZAINTERESIRANOSTI DJETETA ZA CRTANJEM.....	13
8. LIKOVNO DJELO KAO POTICAJ ZA LIKOVNU AKTIVNOST	14
8.1 Likovne radionice u dječjem kreativnom centru "Dokkica"	14
9. PROVEDBA DJEČJE KREATIVNE RADIONICE "DJEČJA LIKOVNA AKADEMIJA" ..	15
9.1 Realizacija likovnog stvaralaštva potaknuta promatranjem likovnog djela	15
9.2 Primjer dječje likovne radionice po uzoru na umjetnika Kazamira Maljeviča	16
9.3 Primjer dječje likovne radionice po uzoru na umjetnika Anselma Kiefera	18
9.4 Primjer dječje likovne radionice po uzoru na umjetnika Roberta Rauschenberga	22
10. ZAKLJUČAK	25
11. POPIS LITERATURE.....	27
12. TABLICE.....	28
13. PRILOZI	28

1. UVOD

U završnom radu pod nazivom "Umjetničko djelo kao poticaj na likovnu aktivnost", proučavaju se temeljni aspekti estetskog transfera, percepcije i recepcije vizualno-likovnog odgoja, kao i uloga učitelja u kontekstu likovne kulture. Cilj je ovog rada produbiti razumijevanje o načinima na koje likovnu aktivnost i kreativno izražavanje učenika mogu potaknuti umjetnička djela. Posebna pažnja posvećuje se važnosti uloge učitelja kao posrednika između umjetničkih djela i učenika te stvaranju poticajnog okruženja za likovno izražavanje. Znanja i vještine iz područja likovnog jezika i likovnih tehnika prenose se od strane učitelja, no istovremeno se naglašava poticanje učenika da samostalno promatraju, tumače i izražavaju likovna djela. Likovna kultura ima za cilj upoznavanje učenika s različitim likovno-umjetničkim djelima te poticanje njihove estetske percepcije, razvoja kritičkog razmišljanja i analitičkih sposobnosti. Poseban naglasak stavlja se na važnost promatranja umjetničkih djela u svrhu razvijanja sposobnosti uočavanja detalja, razumijevanja likovnih elemenata i kritičkog razmišljanja. Umjetnička djela također imaju značajnu ulogu kao izvor inspiracije i poticaja za razvoj kreativnog izraza kod učenika. U suvremenom kontekstu likovne kulture posebna važnost pridaje se provedbi dječjih kreativnih radionica s naglaskom na suvremene autore. Takve radionice potiču inovativnost, kreativnost i povezivanje učenika s aktualnim umjetničkim praksama. Upotreba suvremenih tema i motiva potiče učenike da razmišljaju o suvremenim društvenim, kulturnim i tehnološkim utjecajima te ih potiče na inovativnost i eksperimentiranje s likovnim izričajem. Kroz provedene dječje kreativne radionice ističe se važnost navedenih suvremenih autora i motiva kao poticaja za umjetničko stvaralaštvo učenika.

2. ESTETSKI TRANSFER

Pojam „estetsko“ označava vanjski izgled, vanjštinu nekoga ili nečega. Navedeni pojam jedan je od bitnih stavki kod promatranja umjetničkoga djela u kojemu se odvija proces transfera onoga što se gleda ili proučava. Duh i Zupančić (2011) tvrde kako je metoda estetskog transfera pristup u nastavi likovne umjetnosti koja osigurava da se kod reprodukcije i prezentacije umjetničkih djela ne prenose samo informacije, već i estetske komponente samog djela. Govore i o tome kako navedena metoda ima za cilj potaknuti interakciju između promatrača (djeteta, učenika) i umjetničkog djela, pri čemu senzorni dojmovi izravno potiču sjećanja, iskustva, osjećaje i asocijacije. Time rečenim dobivamo uvid u važnost same metodologije pristupa učitelja koji ima ulogu pokretača, promatrača i izlagača. Autori navode i kako se svojom karizmom i domišljatošću kreiraju novi „ne istraženi“ pogledi estetike u kojoj dolazi do problema kako prenijeti, odnosno kako pristupiti estetskom transferu nekog umjetničkog djela. Duh i Zupančić (2011) govore i o interakciji s umjetničkim djelom koje je osobno i razlikuje se od djeteta do djeteta. U takvoj se interakciji ističe važnost stvaranja odgovarajućih uvjeta grupe koji će djeci omogućiti da izraze svoje osobno mišljenje bez zadržke. Spomenuti autori nadovezuju se na doživljaj umjetničkog djela o kojemu govore kako ono može rezultirati likovnom reakcijom koja je individualno rješenje svakog djeteta i predstavlja novo estetsko iskustvo. Iskazuju i osnovno pravilo u vezi s reprodukcijom umjetničkih djela koja moraju biti realistične i visoke kvalitete kako bi se u reprodukciji sačuvalo što više originalnih informacija.

Tablica 1. Koraci metode "Estetskog transfera"

Izvor: preuzeto u cijelosti (Duh i Zupančić, 2011:69)

Kod estetskog transfera u likovnoj kulturi učitelji trebaju posvetiti pažnju nekoliko ključnih aspekata kako bi podržali učenike u njihovom umjetničkom razvoju. Prvo, važno je poticati učenike da razvijaju vlastitu interpretaciju umjetničkih djela. To uključuje promišljanje o poruci, idejama i osjećajima koje umjetnik želi prenijeti. Poticanje učenika da razmišljaju o različitim tumačenjima i simbolici djela doprinosi njihovom kritičkom razmišljanju i razumijevanju umjetnosti. Prema ranije spomenutim autorima tehničke vještine također igraju važnu ulogu u estetskom transferu te navode kako bi učitelji trebali pružiti učenicima priliku za razvoj tehničkih vještina u likovnoj kulturi. Govore kako to može uključivati učenje različitih tehnika, upotrebu različitih medija i alata te usavršavanje vještina kao što su crtanje, slikanje, kiparstvo i druge likovne tehnike.

3. PERCEPCIJA I RECEPCIJA VIZUALNO-LIKOVNOG ODGOJA

„Osnovno polazište vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja temelji se na načelima koja proizlaze iz suvremenih shvaćanja vizualnog i likovnog jezika te općeg psihičkog razvitka djeteta“ (Grgurić i Jakubin, 1996: 11 prema Rogina, 2011). Karlavaris (1991 prema Duh i Kljajić, 2013) objašnjava pojam percepcije kao opažanje, dok za pojam recepcije označava doživljavanje umjetničkog djela. Navedeni bi autori to pojasnili na način kako su percepcija i recepcija dva pojma koja se koriste u kontekstu doživljaja i razumijevanja informacija ili iskustava, ali imaju ponešto različita značenja. Percepciju se opisuje kao način na koji mi doživljavamo, prepoznamo i tumačimo podražaje iz okoline putem naših osjetila dok bi za recepciju rekli kako bi ona uključivala našu sposobnost razumijevanja, interpretiranja i reagiranja onoga što percipiramo. Dakle, percepcija se odnosi na našu sposobnost doživljavanja svijeta oko nas, dok recepcija se odnosi na našu sposobnost prijema i razumijevanja informacija ili umjetnosti koju percipiramo. Gregurić (2022) govori kako umjetničko djelo pridonosi razvoju dječjeg iskustva kroz estetski, intelektualni i moralni aspekt, potičući njihovu osjetljivost, kreativnost, razumijevanje i moralno razmišljanje. To nam daje uvid kako je bitno navoditi djecu na percepciju i recepciju. Jedan od modela ukazivanja na spomenute pojmove predlaže se od strane Gregurić (2022) koja ističe muzejske pedagoge Charmanea, Rosea i Wilsona (2006). Spomenuta autorica ističe njihov model naziva „Waysinmodel“ u kojemu govori kako se promatranjem umjetničkog rada djelo može sagledati u četiri kruga. Ističe i objašnjava kako bi to označavalo da je lik promatrača u središtu, a model uključuje osobni pristup, pristup objektu, pristup kontekstu i kritičku analizu. Reakcija na umjetničko djelo ključna je u metodi estetskog transfera. Autori Duh i Zupančić (2011) govore kako ona ovisi o dobi, znanju o umjetnosti i likovnim vještinama. Govore i o tome kako je pravilan pristup nastavi likovne kulture, u kojemu kreativno povezivanje faza metode može stvoriti novo estetsko iskustvo, vrlo važan. Metoda estetskog transfera može pozitivno utjecati na likovni ukus djeteta ili učenika.

4. ULOGA UČITELJA

U nastavnom je procesu učitelj, koji obrazovanje čini stvaralačkim činom poticanjem kreativnog razmišljanja, izražavanja i individualnih potencijala učenika, kreativni posrednik između nastavnog gradiva i učenika. Upoznavanje učenika s likovno-umjetničkim djelima u predmetu likovne kulture ima značajan utjecaj na njihovu percepciju, sposobnost uočavanja i razvoj estetskih vrijednosti te pridonosi njihovom daljnjem napretku i razvoju ne samo u likovnoj kulturi, već i u ostalim odgojno-obrazovnim područjima. Prema Brajčić i Sućur (2019) uloga je nastavnika u odgojno-obrazovnom procesu nezamjenjiva jer rezultati rada uvelike ovise o stručnosti i kreativnosti nastavnika. Tanay Emil R. (1989 prema Brajčić i Sućur, 2019) navodi kako treba posjedovati praktična i teorijska znanja iz likovnog jezika, tehnika dječjeg likovnog izraza prilagođenih dobi djece, kao i poznavanje likovno-umjetničkih djela. Isto tako navedeni autori navode kako se u djelu „Read“ (1968) ističe da postizanje dobrih rezultata u nastavi ovisi o uspostavljanju ugodne atmosfere u razredu, što se postiže korištenjem odgovarajućih metoda rada koje su rezultat suradnje između nastavnika i učenika. Autor Watts R. (2009: 198 prema Brajčić i Sućur, 2019) navodi „Osnovni razlozi za korištenje likovnoga djela u školama su: 1. razviti kod djece svjesnost, razumijevanje i zahvalnost prema vrijednosti umjetničkih djela, umjetnicima kao dijelu kulturne tradicije; 2. dopustiti djeci da se identificiraju i istražuju veze između njihovoga praktičnoga rada i likovnih umjetničkih djela; 3. podržati djecu da razviju svoje kritičke vještine gledajući umjetnička djela.“ Pri tumačenju likovno-umjetničkih djela treba imati na umu da ona imaju svoju autonomiju i čekaju osobu koja će ih interpretirati. Zovko (2009 prema Brajčić i Sućur, 2019) govori o tome kako su ključni faktori za uspješno razumijevanje, tumačenje i doživljaj djela kvaliteta samog djela i kvaliteta osobe koja ga tumači, odnosno njezin hermeneutički pristup. Dakle, uloga je učitelja u likovnoj kulturi ključna jer oni imaju zadatak inspirirati, poticati kreativnost i razvijati estetske vrijednosti učenika, pružajući im priliku da istražuju, interpretiraju i izraze svoje likovne ideje, pružajući im priliku da istražuju, interpretiraju i izraze svoje likovne ideje, čime se otvara prostor za osobni rast i razvoj.

5. UČITELJ - UČENIK - LIKOVNO DJELO

Učitelj daje zadatke i postavlja pitanja učenicima, dok oni aktivno sudjeluju u istraživanju i iznošenju svojih mišljenja. Promatrajući likovno djelo, učenici prvo dijele svoju reakciju koja se temelji na njihovim dojmovima, osobnom iskustvu i osjećajima. Nakon toga, provode kritičku analizu likovnog djela i iznose svoje razmišljanje o njemu. Prema Gregurić, M. (2020) učitelj odabire autora i djelo koje će učenici opažati i doživljavati. Govori kako je važno da učitelj od prvoga razreda potakne: likovno izražavanje učenika, percepciju, usvajanje i doživljavanje umjetničkog djela. Autorica se nadovezuje i na učitelja za kojega kaže da on postavlja zadatke i pitanja, a učenici aktivno sudjeluju kao istraživači. Takav model potiče osobno uključivanje, analizu likovnih elemenata i kritičko razmišljanje. Za promatranje i analizu Petrač (2015 prema Rogina, 2019) iskazuju se smjernice kao što su u poznavanje s osnovnim podacima o djelu i njegovu autoru, promatranje, uočavanje i analiza tematskih i likovno-jezičnih sadržaja, promatranje i analiza likovnih tehnika i postupaka, stilska analiza te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova. Vrlo je bitno i koje je umjetničko djelo odabrano pa spomenuta autorica navodi i to da je vrlo bitno upoznavanje učenika s umjetničkim djelom, autorom, godinom nastanka te pripadnosti određenom likovnom području.

5.1 Umjetničko djelo kao izvor motiva

Petrač (2015 prema Rogini, 2019) navodi kako se učenicima daje određeni motiv i zadatak povezan s navedenim motivom. Na primjer, Petrač u knjizi „Dijete i likovno umjetničko djelo“ spominje „Portret kralja Henrika VIII“, koji je djelo autora Hansa Holbeina. Učenici se angažiraju u redefiniranju boje u odnosu na navedeno likovno djelo, mijenjajući intenzitet i tonalitet plave, crvene i žute boje (Petrač, 2015 prema Rogini, 2019).

Prilog 1. Portret kralja Henrika VIII, tempera, radovi učenika 3.razreda

Originalni navod iz Petrač, L. (2015). Dijete i likovno-umjetničko djelo. Zagreb: Alfa d.d., str.92

Učenici su, nakon što su promatrala isti primjer, koristili slikanje kako bi prikazali motiv, a prema vlastitom izboru fokusirali su se posebno na kromatsko-akromatski kontrast. Petrač, (2015:99 prema Rogini 2019:16).

Prilog 2. Portret kralja Henrika VIII, lavirani tuš i akvarel, radovi učenika 3.razreda

Originalni navod iz Petrač (2015). Dijete i likovno-umjetničko djelo. Zagreb: Alfa d.d., str.98

5.2 Promatranje likovnog djela

„Likovno promatrati isto je kao i čitati u književnom smislu, likovno čitati znači biti sposoban čitati likovni tekst, odnosno likovni osjećaj izražen crtom, bojom i oblikom“ (Tužilović, 2018: 32). Od velike je važnosti djeci ukazati kako da promatraju neko likovno djelo. Autorica Tužilović (2018) govori o tome kako je pri promatranju i proučavanju umjetničkog djela ključno odvajanje likovnog teksta od motiva, iako to može biti izazovno jer motiv često zauzima dominantno mjesto. Spomenuta autorica nadovezuje se i na kvalitetna umjetnička djela, posebice ona stvorena od strane velikih majstora figurativnog slikarstva. U njima opisuje kako se pažljivo balansiraju likovni tekst i motiv, ističući izravnost, intenzitet te uočljivost likovnog teksta, koji se mogu procjenjivati prema emocionalnoj snazi izraženoj kroz linije, boje i oblike. Djeci treba ukazati kako da promatraju te kako da usredotoče pogled. Peić (1971 prema Tužilović, 2018) govori o spomenutom promatranju u kojemu iskazuje kako je pri samom promatranju likovnog djela važno naglasiti potrebu da se usredotoči isključivo na govor crteža, boja i oblika, očistivši sliku ili skulpturu od nepotrebnih elemenata koji nisu dio likovnoga teksta. Učenici dobivaju sposobnost gledanja i čitanja likovnog djela tek kada se likovni tekst očisti od motiva

Prilog 3. Djeca u muzeju; promatranje i analiziranje umjetničkog djela. Preuzeto sa internet stranice URL: <https://twitter.com/moodyonmoon/status/1666048950980182016/photo/4> Pristup: (21.6.2023)

5.3 Slikanje po vlastitom opažanju

Učenicima treba ukazati na slobodu odabira tehnika, ali ih i uputiti na to kako da usmjere svoju pažnju. Autori Herceg, Rončević i Karlavaris (2010 prema Tužilović, 2018) govore kako nije preporučljivo ograničiti likovno djelo samo na motiv i ocjenjivati ga na temelju njegove vrijednosti i ljepote. Također, navode kako nije ispravno usredotočiti se samo na objašnjavanje likovnog jezika učenicima, zanemarujući njihove likovno-kreativne sposobnosti ili metode oblikovanja koje koristi svaki pojedini umjetnik. Tim se iskazom može reći kako su djeca osobe i individue u procesu nastanka kojima od malih nogu treba pristupati da se ne naruši njihov karakter ili likovni izričaj originalnosti. Treba ih uputiti i navoditi te im ukazati na određene likovne elemente. Petrač (2015 prema Rogina, 2019) objašnjava kako se u umjetničkim djelima mogu pronaći različiti likovni i kompozicijski elementi koji se mogu iskoristiti za izražavanje i stvaranje. Navedeni autori daju primjer fokusiranja na određeni detalj, poput odjevnog komada ili odabranog predmeta koji može pružati različite mogućnosti. Petrač navodi istraživanje boja kroz apstraktno umjetničko djelo kao primjer (Petrač, 2015 prema Rogina, 2019). Dok učenik još nije pod utjecajem vanjskih činitelja poput masovnih medija koji bi „oblikovali“ duži period njihovog vlastitog izričaja, potrebno je imati naglasak na slobodi. U toj slobodi treba istaknuti ono što se mora poštivati kod kreiranja zadatka. Petrač (2015 prema Rogina, 2019) govori kako se u nekim umjetničkim djelima može primijeniti metoda promatranja od detalja prema cjelini kako bi se naglasila neovisnost lika izvan okruženja. Spomenuti su autori odabrali djelo Ivana Večenaja „Pevec na obedu“ kao primjer u kojemu su učenici analizirali materijal, oblik i boje, a zatim su slikali motiv pijetla prema vlastitom promatranju.

Prilog 4. Ivan Večenaj – Pevec na obedu

Preuzeto s: Muzej grada Koprivnice, Moj generator kulture <http://www.muzej-koprivnica.hr/2-dio-vjesnik-apokalipse-ili-vjecnog-spasenja/pevec-na-obedu/> Pristup: (21.06.2023)

Prilog 5. Pijetao, tempera, radovi djece predškolske dobi

Izvor: Originalni navod iz Petrač (2015). Dijete i likovno-umjetničko djelo. Zagreb:Alfa d.d., str.117.

6. LIKOVNI IZRAZ

Profesorsko usmjeravanje k likovnom izrazu trebalo bi poticati razvijanje kreativnosti, originalnosti, sposobnosti izražavanja, individualnosti, slobode izražavanja i fleksibilnosti kod svojih učenika. Na taj način, škola bi trebala pomoći u oblikovanju samopouzdanih, snalažljivih, samostalnih i kreativnih osoba koje aktivno traže nova rješenja i uspješno rješavaju probleme. Uzimajući u obzir važnost djetinjstva kao temelja za budući razvoj, suvremena škola trebala bi pružiti okruženje u kojem se potiče kreativno razmišljanje i originalnost. Učenici bi trebali biti potaknuti da istražuju različite ideje, prilaze problemima na inovativan način i razvijaju vlastite perspektive. Medić (2021) govori kako je važno da škola podržava fluenciju, tj. sposobnost izražavanja ideja bez ograničenja i straha od osude. Također navodi kako je potrebno promicati individualnost, omogućujući svakom učeniku da razvija svoje jedinstvene talente, interese i stilove učenja. Spomenuti autor navodi i suvremenu školu koja bi također trebala pružiti slobodu izražavanja i poticati učenike da budu autentični. To znači stvaranje sigurnog okruženja u kojem učenici mogu slobodno izražavati svoje mišljenje, ideje i osjećaje bez straha od osude ili kritike. Također, Medić navodi i fleksibilnost kao još jednu važnu karakteristiku suvremene škole budući da svijet u kojem živimo postaje sve kompleksniji i dinamičniji. Nadalje, učenici trebaju biti osposobljeni za prilagodbu promjenama, suočavanje s novim situacijama i pronalaženje kreativnih rješenja. Kroz takav pristup obrazovanju suvremena škola ima potencijal da oblikuje buduće generacije samopouzdanih, snalažljivih, samostalnih i kreativnih pojedinaca. Njihove vještine kreativnog razmišljanja, inovacije i rješavanja problema bit će ključne za suočavanje s izazovima 21. stoljeća i ostvarivanje uspjeha u osobnom i profesionalnom životu (Medić, 2021). Djeca često uživaju u likovnom radu i kreativnosti jer primaju mnogo pozitivnih povratnih informacija o svom radu, dok rijetko dobivaju negativne kritike o kvaliteti. Važno je da im se omogući dovoljno vremena za dovršetak likovnih radova kako bi se potaknulo njihovo osobno zadovoljstvo postignutim rezultatima. Na taj se način razvija ustrajnost kao karakterna osobina koja nije vezana samo uz likovno stvaralaštvo (Šarančić, 2014 prema Vuković, 2018).

6.1 Likovni izričaj

Likovni izričaj djece predstavlja način na koji djeca koriste likovne elemente i tehnike kako bi izrazila svoje misli, osjećaje i ideje. „Dječji crtež ili slika je poruka, no djeca crtaju i slikaju spontano i nije nužno da odrasli u njihovim radovima moraju prepoznati što rad pokazuje. Dječji likovni radovi su njihove želje, stavovi, strahovi, snovi, mašta. Dječji likovni izraz nije uvijek čitljiv u svojoj temi jer je izraz slobodnog tijeka misli, zapažanja, predodžbi, spontane kombinacije doživljenog, zamišljenog i izmišljenog. Djeca uglavnom crtaju, slikaju, oblikuju iz zadovoljstva, znatiželje i izražavaju ono što ih najviše interesira i veseli.“ (Brešan, 2008: 11). Bartaković (2018: 4) govori kako je likovni jezik ili likovni izraz urođena sposobnost izražavanja komuniciranjem i oblikovanjem. „Tu sposobnost djeca ne uče, već se ona razvija iz prirodnih potencijala djeteta u vidu spontane interakcije unutrašnjeg svijeta djeteta i njegove vanjske okoline. Dječja likovna kreativnost, dječje izražavanje crtežom ili slikom može se definirati kao oblik stvaralačke aktivnosti kojom se dijete igra, govori, prikazuje i razvija. „Kako je dijete u svom likovnom izričaju aktivno može se reći da je likovni rad proizvod simultane aktivnosti njegovih očiju, ruku i mašte.“ (Belamarić, 1987: 13)

Likovni izričaj bio je sredstvo komunikacije za ljude prije nastanka pisma, omogućujući im da prenesu poruke i izraze ono što riječima nisu mogli (Peić, 1971). Autor govori da slično tome, djeca uspijevaju izraziti svoje misli i osjećaje putem likovnih sredstava poput linija, oblika i boja mnogo prije nego što mogu složiti jasnu i smislenu rečenicu riječima. To se očitava u dječjim fazama odrastanja u kojima se nalaze razni procesi.

7. POTICANJE ZAINTERESIRANOSTI DJETETA ZA CRTANJEM

Crtanje je iznimno važna aktivnost koja u djetinjstvu potiče razvoj kreativnosti, motoričkih vještina i izražavanja. Kako bi se potaknula djetetova zainteresiranost za crtanje, ključno je pružiti mu podršku, osigurati inspirativno okruženje i poticati njegovu maštu.

Poticanje dječjeg likovnog stvaralaštva autora Belamarić (1986 prema Matilda, 2019) može se postići kroz sljedeće metode:

1. Usmjeravanje opažanja: Poticanje djece da pažljivo promatraju oblike i pojave te da otkriju njihov smisao i značenje. Naglasak je na životu, funkciji i svojstvima oblika te na interesu za detalje, veličinu, boju i materijal. Postavljanje pitanja poput „što vidiš i što još vidiš?“ potiče dječje opažanje i potencijalno vodi do kreativnog izražavanja.
2. Poticanje izražavanja kroz likovne medije: Likovno izražavanje omogućuje djetetu da pretoči svoje opažaje i doživljaje u likovne radove. Djeci se pruža prilika da izraze svoje shvaćanje i otkrića kroz liniju, oblik, boju i druge likovne elemente. Time se jača njihova sposobnost opažanja, predočavanja i shvaćanja, te potiče rast i razvoj njihove svijesti i kreativnih sposobnosti.
3. Prihvatanje dječjih odgovora: Važno je prihvatiti dječje verbalne ili neverbalne odgovore bez korekcije ili ispravljanja. Dijete može izražavati svoj interes i pažnju kroz dodir, izraze lica ili osmijeh. Njihovi odgovori trebaju biti prihvaćeni onakvi kakvi jesu, što potiče samopouzdanje i slobodu izražavanja.
4. Individualni pristup: Svako dijete ima svoj jedinstveni način percipiranja i doživljavanja oblika i pojava. Stoga je važno pristupiti svakom djetetu individualno i podržati njihov likovni izraz na njima prikladan način. To može uključivati prilagodbu tehnika, materijala ili metoda poticanja, kako bi se potaknuo najbolji izražajni potencijal svakog djeteta.
5. Otvorenost i podrška: Potrebno je stvarati poticajno okruženje koje potiče dječje likovno stvaralaštvo. To uključuje otvorenost za različite izraze, podršku u istraživanju, eksperimentiranju i izražavanju ideja te priznavanje i cijenjenje dječjih radova kao vrijednih i važnih. Poticanje dječjeg likovnog stvaralaštva ima za cilj razvoj dječje percepcije, kreativnosti i samopouzdanja te potiče bogat i autentičan izražaj.

8. LIKOVNO DJELO KAO POTICAJ ZA LIKOVNU AKTIVNOST

Likovna umjetnost pruža nevjerojatnu inspiraciju i poticaj za likovnu aktivnost. Kada promatramo remek-djela velikih umjetnika otvaramo se novim idejama, esteticima i načinima izražavanja. Likovna djela imaju moć da nas dirnu, potaknu na razmišljanje i probude našu kreativnost. Stoga korištenje likovnih djela kao poticaja za likovnu aktivnost može biti izuzetno korisno za razvoj umjetničkih vještina i izražavanje. Kada koristimo likovno djelo kao inspiraciju možemo se fokusirati na različite aspekte umjetničkog rada. Možemo proučavati boje, oblike, linije i teksture koje umjetnik koristi te pokušati istražiti kako ih možemo primijeniti u vlastitom radu. Također, možemo razmišljati o temi ili poruci koju umjetnik želi prenijeti i pokušati je interpretirati na svoj način.

8.1 Likovne radionice u dječjem kreativnom centru "Dokkica"

Tijekom razdoblja od tri godine steklo se bogato iskustvo kroz aktivno sudjelovanje u provođenju godišnjeg plana i programa uvođenju kreativne radionice nazvane „Dječja likovna akademija“. Navedena radionica, usmjerena na poticanje razvoja dječjeg likovnog stvaralaštva, omogućila je strukturiranu provedbu ciljeva i aktivnosti. U diplomskom je radu posebna pažnja posvećena odabiru najreprezentativnijih radova djece koja su se istaknula svojom kreativnošću i umjetničkim izražajem. Pažljiv odabir ovih radova imao je svrhu prikazati raznolikost likovnih ostvarenja djece, istovremeno naglašavajući njihov kontinuirani napredak i razvoj kroz sudjelovanje u radionici. Primarni cilj diplomskog rada bio je pružiti sveobuhvatan pregled dječjeg likovnog stvaralaštva putem primjera odabranih radova te istaknuti njihovu intrinzičnu vrijednost i značaj u kontekstu likovnog odgoja i razvoja djece. Cilj je bio naglasiti njihovu estetsku, emocionalnu i intelektualnu dimenziju te potaknuti refleksiju o likovnom izražavanju kao sredstvu razvoja kreativnosti, individualnosti i samopouzdanja kod djece. Diplomski rad, temeljen na akademskim principima, pruža dublje razumijevanje likovnog stvaralaštva djece, njegovu ulogu u razvoju umjetničkih vještina i izraza te ističe vrijednost kreativnih radionica kao ključnog faktora u oblikovanju likovnog odgoja i razvoja djece.

9. PROVEDBA DJEČJE KREATIVNE RADIONICE "DJEČJA LIKOVNA AKADEMIJA"

Tijekom provedbe kreativne radionice "Dječje likovne akademije" implementiran je strukturirani likovni plan i program za djecu u dobi od sedam do četrnaest godina. Grupa je bila sastavljena od deset polaznika, a cilj radionice bio je potaknuti djecu na istraživanje kroz različite likovne tehnike te im omogućiti veću slobodu u izražavanju umjetnosti. U skladu s godišnjim planom koristili su se motivacija i poticaji za promatranje predmeta s ciljem poticanja polaznika da istraže i izraze svoju kreativnost. Pitanja poput „što se vidi?“ ili „koje su karakteristike?“ koristila su se kao smjernice za vođenje djece u promatranju i razumijevanju likovnih elemenata. Odabrani primjeri radova temeljeni su na postignućima u postavljenim ciljevima te istodobno predstavljaju najreprezentativnije primjere za ilustriranje svrhe i cilja radionice - poticanje slobodnijeg izražavanja inspiriranog likovnim djelima autora ili promatranjem. Glavni cilj bio je da djeca usvoje tehniku kroz detaljno objašnjenu primjenu te da temelje svoje likovne radove na usvojenoj tehnici, izražavajući svoju kreativnost na slobodan i opušten način. Zadaci koje su djeca dobila nisu zahtijevali doslovno prenošenje onoga što su promatrali. Umjesto toga, likovni predlošci autora i njihova djela poslužili su kao inspiracija za kreativno izražavanje, omogućujući reinterpetaciju i individualnost u procesu stvaranja. Odabrani primjeri dječjih radova predstavljaju rezultate kreativnog stvaralaštva i svjedoče o slobodi individualnih rješenja u postavljenim ciljevima radionice. Ti radovi izražavaju raznolikost likovnih ostvarenja djece i istovremeno prikazuju njihov napredak i razvoj tijekom radionice.

9.1 Realizacija likovnog stvaralaštva potaknuta promatranjem likovnog djela

Dječje kreativne radionice bit će usmjerene na proučavanje odabranih umjetnika kao što su Kazimir Malevič, Anselm Kiefer i Robert Rauschenberg, s ciljem isticanja njihove značajne uloge u suvremenoj umjetnosti. Glavni fokus ovih radionica bit će poticanje djece na dublje promatranje umjetničkih djela i upoznavanje s različitim metodama umjetničkog izraza koje su obilježile navedeno razdoblje. Spomenuti umjetnici odabrani su s namjerom da djeci pruže uvid u raznolikost i inovativnost suvremenog likovnog stvaralaštva. Kazimir Maljevič, istaknut je kao

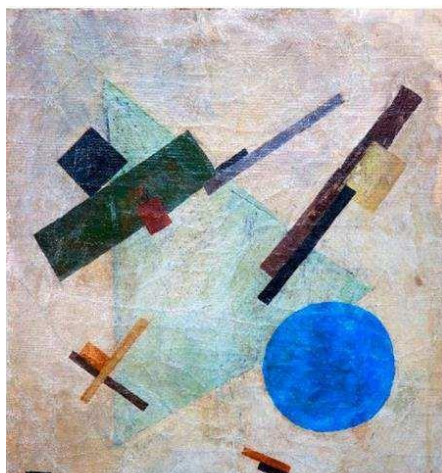
pionir apstraktnog suprematizma, dok je Anselm Kiefer, kroz svoje monumentalne slike, skulpture i instalacije, istraživao slojevitost povijesti i kolektivnog pamćenja. S druge strane, Robert Rauschenberg eksperimentirao je s kolažem i asamblažom te je svojim inovativnim pristupom pomicao granice tradicionalnih umjetničkih medija. Cilj ovih radionica pružiti je djeci priliku da se upoznaju s umjetničkim djelima spomenutih umjetnika i da razumiju kontekst i ideje koje su ih nadahnule. Kroz promatranje, raspravu i interpretaciju njihovih radova djeca će razviti kritičko razmišljanje, estetsku percepciju i sposobnost analize umjetničkih elemenata. Ove radionice također imaju za cilj potaknuti djecu da samostalno istražuju i eksperimentiraju s različitim likovnim tehnikama i izražajnim sredstvima, potičući njihovu kreativnost i razvoj umjetničkog izraza. Uzimajući u obzir suvremene trendove u likovnoj kulturi, ove radionice predstavljaju važan korak u obrazovanju djece o umjetnosti i njezinom utjecaju na društvo. Kroz upoznavanje s radovima navedenih umjetnika, djeca će biti izložena raznolikosti umjetničkih stilova, tehnika i konceptualnih pristupa, što će im omogućiti šire razumijevanje i aprecijaciju suvremene umjetnosti.

9.2 Primjer dječje likovne radionice po uzoru na umjetnika Kazimira Maljeviča

Suprematizam se opisuje kao oblik slikarstva u kojem se pojavljuje osjećaj nepredmetnosti i odsutnosti stvarnosti (Jakubin, 2003). Kazimir Maljevič osnivač je i predstavnik ove vrste apstraktno umjetnosti. Naziv dolazi prema riječi „suprema“ koja označava oblike koje je Maljevič koristio. „Zagovara čistu geometrijsku apstrakciju, u početku ograničavanjem likovnog izraza na kvadrat (Crni kvadrat na bijeloj podlozi – prva suprematistička slika), a kasnije je kvadratu pridodan trokut i krug“ (Jakubin, 2003: 45). Spomenuto je da je umjetnik Kazimir Maljevič bio jedan od pionira suprematizma, umjetničkog pokreta koji se istaknuo kroz korištenje apstraktnih oblika i geometrije. Njegovo djelo „Suprematistička kompozicija“ iz 1916. godine može poslužiti kao inspiracija za kreiranje kreativne radionice za djecu. Na ovoj radionici djeca su izradila svoj vlastiti geometrijski mobil koristeći karton. Mobil se sastojao od različitih geometrijskih oblika poput kvadrata, kruga, trokuta i pravokutnika. Djeca su potaknuta da istraže različite načine kombiniranja i povezivanja tih oblika kako bi stvorila jedinstvene kompozicije. Ova aktivnost poticala je dječju kreativnost, razumijevanje geometrije i eksperimentiranje s različitim rasporedima i bojama. Također je omogućila djeci da istraže osnovne principe ravnoteže i pokreta u umjetnosti. Kroz ovu radionicu djeca su mogla doživjeti izražavanje kroz apstraktne oblike i geometriju, inspirirana stilom i radom Kazimira Maljeviča. Osim izrade mobila, djeca su mogla dijeliti svoje radove s

ostalima i raspravljati o različitim načinima interpretacije i doživljavanja geometrijskih oblika. Tako je bila potaknuta i grupna interakcija te razmjena ideja među djecom, doprinoseći njihovom razumijevanju i aprecijaciji umjetnosti. Nakraju radionice djeca su mogla izložiti svoje mobilne i podijeliti svoje kreativno iskustvo s drugima, stvarajući tako jedinstvenu i inspirativnu izložbu dječjeg likovnog stvaralaštva.

Prilog 6. Kazimir Maljevič,
Suprematistička kompozicija, 1916

Preuzeto sa Internet stranice. URL: https://artsandculture.google.com/asset/suprematist-composition-kazimir-malevich/3gEa_AWAHpuU9A Pristup: (23.6. 2023)

Prilog 7. Dječji mobil prema slici umjetnika Kazimira Maljeviča Supermatističke
kompozicije iz 1916.god.

9.3 Primjer dječje likovne radionice po uzoru na umjetnika Anselma Kiefera

„Kieferov opus obuhvaća slike, vitrine, instalacije, knjige umjetnika i niz radova na papiru poput crteža, akvarela, kolaža i izmijenjenih fotografija. Fizički elementi njegove prakse - odolova, betona i stakla do tekstila, korijenja drveća ispaljenih knjiga, jednako su simbolično rezonantni koliko i široki. Integrirajući, proširujući i regenerirajući slike i tehnike, o niznosina vidjelo važnost svetog i duhovnog, mita i sjećanja.“¹. Kieferova umjetnost evocira snažne emocionalne reakcije kod promatrača. Kroz simboličke elemente poput spaljenih knjiga ili raspadajućih materijala, on naglašava prolaznost, propadanje i obnovu. Njegovi radovi često pružaju dublje razumijevanje svetog, mitologije i kolektivne svijesti. Kiefer je jedan od najistaknutijih suvremenih umjetnika čija djela imaju globalni utjecaj. Njegova inovativna upotreba materijala i ikonografije otvara prostor za kontemplaciju, refleksiju i razumijevanje kompleksnosti ljudskog postojanja i povijesti.

Prilog 8. Anselm Kiefer, Sunce-brod, 1984/1995.

Preuzeto sa Internet stranice. URL: <https://www.guggenheim-bilbao.eus/en/the-collection/works/sun-ship>
Pristup: (23.6. 2023.)

Dječja likovna radionica inspirirana Anselmom Kieferom: „Strukture kore drveta“ provedena je u Dječjem kreativnom centru „DOKKICA“ u Osijeku. Desetero djece u dobi od sedam do četrnaest godina sudjelovalo je u ovoj radionici.

¹ gagosian.com/artists/anselm-kiefer/ Pristup:23.6.2023

Prilog.9. Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera

Fotografija 1/5

Prilog. 10. Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije
po uzoru na Anselma Kiefera

Fotografija 2/5

Prilog 11. Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera

Fotografija 3/5

Prilog. 12. Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera

Fotografija 4/5

Fotografija 5/5

Na početku radionice djeca su upoznata s umjetnikom Anselmom Kieferom i njegovim radom koji prikazuje razne strukture, posebno s njegovom slikom naziva „Sunce-brod“ nastalom u razdoblju od 1984. do 1995. godine. Objasnjeno im je kako je Kiefer koristio razne materijale kao što su karton, papir, tkanina, boje i kistovi kako bi stvorio taj izgled. Zatim smo pripremili materijale za izradu, uključujući karton, papir, tkaninu, tinte i boje u crno-bijelo-sivim tonovima, ljepilo, škare te kistove. Djeca su dobila smjernice o različitim tehnikama koje mogu koristiti kako bi postigli izgled strukture „kore drveta“ ili pucanja površine što je karakteristično za umjetnikov izričaj putem nanošenja boje pomoću kista ili spužve, stvaranjem tekstura pomoću tkanine ili kolaža te crtanjem linija i uzoraka. Tijekom radionice djeca su s velikom kreativnošću i entuzijazmom radila na svojim slikama. Eksperimentirala su s različitim materijalima i tehnikama kako bi postigla željene teksture i tonove. Koristili su kistove za nanošenje boje, dok su drugi stvarali teksture pomoću tkanine. Na kraju radionice djeca su bila ponosna na svoje stvorene slike koje su bile inspirirane Kieferovim radom. Kroz ovu radionicu, djeca su imala priliku istražiti različite materijale i tehnike koje je koristio Anselm Kiefer te izraziti svoju kreativnost i interpretaciju struktura kore drveta u crno-bijelo-sivim tonovima. Bila je to inspirativna i obogaćujuća likovna aktivnost koja je potaknula dječju maštu i izražavanje kroz umjetnost.

9.4 Primjer dječje likovne radionice po uzoru na umjetnika Roberta Rauschenberga

„R.Rauschenberg je slikar, grafičar i kipar te je najpoznatiji po svojim „kombinacijama“ slika i skulptura. Ovaj je pojam zaslužan za opisivanje vlastitih kreacija koje su sačinjene od slika prikačenih za uobičajene svakodnevne predmete poput fotografija, odjeće i drugih trodimenzionalnih predmeta. Pokušao je spojiti umjetnost i svakodnevnicu kroz svoje kreacije. Talentirani umjetnik bio je vješt i u fotografiji, grafičkoj proizvodnji i izradi papira.“² Svojim inovativnim pristupom i utjecajem na suvremenu umjetnost, Robert Rauschenberg postao je jedan od najznačajnijih i najutjecajnijih umjetnika 20.stoljeća. Njegov rad i dalje inspirira te potiče nove generacije umjetnika da istražuju granice i mogućnosti umjetničkog izraza.

Prilog 14. Robert Rauschenberg, Kolekcija, 1954/1955 god.

Preuzeto sa Internet stranice URL:<https://www.artsy.net/artwork/robert-rauschenberg-collection> (Pristup 21.06.2023.)

Održana je kreativna radionica koja je bila inspirirana radom Roberta Rauschenberga. Na toj radionici istraživali smo teksturu i boje koristeći tkaninu kako bismo stvorili vlastite apstraktne kompozicije.

² <https://hr.celeb-true.com/robert-rauschenberg-american-artist-known-pioneering-concept-with> Pristup: 21.6.2023.

Prilog 13. Fotografija učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Roberta Rauschenberga

Fotografija 1/3

Prilog 14. Fotografija učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Roberta Rauschenberga

Fotografija 2/3

Prilog. 15. Fotografija učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Roberta Rauschenberga

Fotografija 3/3

Prije početka rada djeci je prikazano Rauschenbergovo djelo „Collection“ nastalo 1954./1955., koje je poznato po svojoj bogatoj teksturi i upotrebi različitih materijala. Sliku su proučili i razmotrili odnos između komunikacije tekture i boja. Potaknuti inspiracijom koju su dobili, krenuli su u izradu vlastitih likovnih djela. Svako dijete dobilo je komad tkanine i paletu boja koje je Rauschenberg koristio u svom radu. Zadatak je bio stvoriti apstraktnu kompoziciju koristeći teksturu tkanine i boje. Prvo su istraživali teksturu tkanine, promatrali je i dodirivali te su primijetili različite uzorke i teksture koji su se mogli dobiti kombiniranjem boje s tkaninom. Nakon toga koristili su boje s palete na individualan način, nanoseći ih na tkaninu. Imali su mogućnost koristiti četkice, spužve ili čak prste kako bi stvorili različite strukture. Dok su radila, djeca su razmišljala o utjecaju tekture tkanine na boje te kako su boje nadopunjavale teksturu. Njihov cilj bio je stvoriti slojevite i zanimljive kompozicije koje bi izražavale njihovu kreativnost i individualnost. Po završetku svog rada, dijelili su ga s ostalima i raspravljali o svojim interpretacijama i doživljajima. Razgovarali su o međusobnoj povezanosti tekture i boja te o tome kako su se ta dva elementa ispreplela u njihovim djelima. Na kraju radionice, organizirana je izložba njihovih radova kako bi ih mogli zajedno promatrati i analizirati. Na izložbi su se istaknule njihove individualne interpretacije i raznolikost u pristupu likovnom izražavanju.

10. ZAKLJUČAK

Značaj umjetničkih ostvarenja kao poticaja za umjetničku aktivnost proširuje se izvan domene estetike. Umjetnost posjeduje sposobnost evociranja emocija, poticanja kritičkog razmišljanja i izazivanja prethodno usvojenih shvaćanja. Ona predstavlja odraz ljudskih iskustava, percepcija i kulturnih konteksta. Kroz interakciju s umjetničkim djelima pojedinac se suočava s raznolikim izražajnim oblicima i idejama koje mu pružaju novu perspektivu i potiču introspekciju. Konkretno, likovna umjetnost, posebice putem estetskog prijenosa, motivira nas da promatramo svijet oko nas na drugačiji način, da otkrijemo skriveno, interpretiramo simbole te razumijemo različite stilove i tehnike. Likovna kreacija kao izvor nadahnuća za likovnu aktivnost otvara prostor za individualno izražavanje, kreativnost i istraživanje vlastitih ideja. Tijekom procesa stvaranja vlastitih radova učenici postaju aktivni sudionici u likovnom stvaralaštvu, izražavajući svoje emocije, mišljenja i identitet. Likovna aktivnost postaje način komunikacije s drugima, ali i s našom unutarnjom stvarnošću. Filozofski aspekt likovnog djela kao pokretača likovne aktivnosti leži u njegovoj sposobnosti postavljanja pitanja o prirodi umjetnosti, njezinom značaju i svrsi te nas potiče na promišljanje o svrsi stvaralaštva, kreativnosti i ljudske imaginacije. Dječji jezik prevladava granice jezika i logike, pružajući nam mogućnost istraživanja i izražavanja onoga što se ne može riječima opisati.

Naposljetku, likovna kreacija kao nadahnuće za likovnu aktivnost razvija ne samo likovne kompetencije učenika, već ih potiče na dublje razumijevanje samih sebe, drugih i svijeta koji nas okružuje. Ona nam pruža prostor za slobodno izražavanje, eksperimentiranje i istraživanje, potičući nas da preispitamo naša uvjerenja, vrijednosti i perspektive. Likovna aktivnost postaje put ka spoznaji o vlastitoj egzistenciji, razvoju estetskog osjećaja te razumijevanju složenosti ljudskog iskustva. Značaj umjetničkih ostvarenja kao inspiracije za umjetničku aktivnost proširuje se izvan područja estetike, posebno kada uključuje suvremene umjetnike i njihov rad. Suvremeni umjetnici donose nove perspektive, ideje i izražajne oblike koji obogaćuju likovnu umjetnost i potiču nas na daljnje istraživanje i eksperimentiranje. Suvremena umjetnost često izaziva konvencionalne norme i postavlja pitanja o društvu, identitetu, tehnologiji i drugim relevantnim temama. Kroz svoj rad, suvremeni umjetnici nas potiču na kritičko razmišljanje, postavljajući izazove i pružajući nove perspektive koje nas potiču na introspekciju i razumijevanje suvremenog svijeta. Likovna djela suvremenih

umjetnika mogu nam poslužiti kao nadahnuće i poticaj za likovnu aktivnost jer nam omogućuju da istražujemo nove tehnike, materijale i izražajne mogućnosti. Suvremeni umjetnici često koriste nekonvencionalne pristupe i multidisciplinarni pristup koji nas potiče na inovativnosti razmišljanje izvan ustaljenih okvira. Osim toga, suvremeni umjetnici imaju važnu ulogu u oblikovanju i prenošenju suvremenih društvenih, političkih i kulturoloških ideja. Njihov rad može izazvati javnu raspravu i potaknuti promjene u društvu. Kroz likovnu aktivnost potaknutu spomenutim umjetnicima možemo pridonijeti razumijevanju i suočavanju sa suvremenim pitanjima i izazovima te pridonijeti razvoju kritičke svijesti i angažmana. Također, oni nam pružaju inspiraciju i primjer za kreativnost, autentičnost i izražavanje vlastitog glasa. Njihov rad potiče nas da istražujemo vlastite ideje, stavove i identitet kroz likovnu aktivnost. Njihova hrabrost i inovativnost izazivaju nas da budemo otvoreni prema novim idejama i da se oslobodimo straha od eksperimentiranja i izražavanja vlastitog likovnog jezika. Zaključno, suvremeni umjetnici i njihov rad imaju izuzetnu važnost kao inspiracija za likovnu aktivnost. Njihova kreativnost, inovativnost i angažman oblikuju likovnu umjetnost suvremenog doba i potiču nas na dublje razumijevanje, istraživanje i izražavanje.

11. POPIS LITERATURE

1. Belamarić, D. (1986). *Dijete i oblik, Likovni jezik predškolske djece. Knjiga za odgajatelje, roditelje, pedagoge, psihologe, psihijatru.* Zagreb: Školska knjiga.
2. Brajčić, M., Šućur, M. (2019). Učestalost upotrebe likovno-umjetničkog djela u nastavi likovne kulture. *Nova prisutnost, 13*, 42-75.
3. Brešan, D. (2008). *Dječja likovna kreativnost.* Monografija. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
4. Car, M. (2019). *Poticanje i ometanje dječjeg likovnog stvaralaštva.* Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
5. Duh, M., Zupančić, T. (2011). Metoda estetskog transfera, Opis specifične likovno-didaktičke metode. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, 13*, 42- 75.
6. Gregurić, M. (2022). *Recepcija umjetničkoga djela u trećim i četvrtim razredima osnovne škole.* Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
7. Jakubin, M. (2003). *Vodič kroz povijest umjetnosti – vremenska lenta.* Zagreb: Školska knjiga.
8. Peić, M. (1971). *Pristup likovnom djelu.* Zagreb:Školska knjiga.
9. Rogina, T. (2019). *Apstraktno umjetničko djelo kao polazište za likovno stvaralaštvo.* Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
10. Tužilović, E. (2018). *Dječje likovno stvaralaštvo potaknuto promatranjem umjetničkog djela.* Završni rad. Pula: Sveučilište Juraja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.

12. TABLICE

Tablica.1: *Koraci metode "Estetskog transfera"* Izvor: preuzeto u cijelosti (Duh i Zupančić, 2011: 69)

13. PRILOZI

Prilog 1. *Portret kralja Henrika VIII, tempera, radovi učenika 3. razreda. Originalni navod iz Petrač, L. (2015). Dijete i likovno-umjetničko djelo. Zagreb: Alfa d.d., str. 92.*

Prilog 2. *Portret kralja Henrika VIII, lavirani tuš i akvarel, radov i učenika 3.razreda. Izvor: Originalni navod iz Petrač, L. (2015). Dijete i likovno-umjetničko djelo. Zagreb: Alfa d.d., str. 98.*

Prilog 3. *Djeca u muzeju; promatranje i analiziranje umjetničkog djela*
<https://twitter.com/moodyonmoon/status/1666048950980182016/photo/4> (Pristup: 21.6. 2023)

Prilog 4. *Ivan Večenaj–Pevac na obedu. Preuzeto s: Muzej grada Koprivnice, Moj generator kulture. <http://www.muzej-koprivnica.hr/2-dio-vjesnik-apokalipse-ili-vjecnog-spasenja/pevec-na-obedu/> (Pristup: 21.06.2019.)*

Prilog 5. *Pijetao,tempera, radovi djece predškolske dobi. Izvor: Originalni navod iz Petrač, L.(2015).Dijete i likovno-umjetničko djelo. Zagreb: Alfa d.d., str. 117.*

Prilog 6. *Kazimir Maljevič, Suprematistička kompozicija, 1916. Preuzeto sa Internet stranice URL: https://artsandculture.google.com/asset/suprematist-composition-kazimir-malevich/3gEa_AWAHpuU9APristup: (23.6.2023.)*

Prilog 7. *Dječji mobil prema slici umjetnika Kazimira Maljeviča Supermatističke kompozicije iz 1916. god.*

Prilog 8. *Anselm Kiefer, Sunce-brod, 1984/1995. Preuzeto sa Internet stranice. URL: <https://www.guggenheim-bilbao.eus/en/the-collection/works/sun-ship> Pristup:(23.6.2023.)*

Prilog 9. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera, prikaz 1/5.*

Prilog 10. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera, prikaz 2/5.*

Prilog 11. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera, prikaz 3/5.*

Prilog 12. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera, prikaz 4/5.*

Prilog 13. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Anselma Kiefera, prikaz 5/5.*

Prilog 14. *Robert Rauschenberg, Kolekcija, 1954/1955 god. Preuzeto sa Internet stranice URL: <https://www.artsy.net/artwork/robert-rauschenberg-collection> (Pristup 21.06.2023.)*

Prilog 15. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Roberta Rauschenberga 1/3.*

Prilog 16. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Roberta Rauschenberga 2/3.*

Prilog 17. *Fotografija rada učenika Dječje likovne akademije po uzoru na Roberta Rauschenberga 3/3.*